

Carta d'ajust letal

En aquest país, qui més qui menys té en la seva memòria televisiva sentimental alguna imatge sortida dels estudis de TVE-Sant Cugat o, encara més lluny, dels estudis de l'avui oblidat edifici Miramar. Molts també sospiren encara quan recorden la primera vegada que van escoltar en el seu aparell de ràdio veus en català, que les ones traslladaven des dels estudis de Ràdio-4. Veus i imatges, en cada cas, que han configurat un espai comunicatiu, que avui, enmig de la crisi que res no perdona, estan, precisament, en crisi. Veus que al País Valencià i a les Illes fa molt temps ja que es van deixar de sentir perquè els micròfons de Ràdio-4 es van apagar abans. Ara, un endeutament de RTVE més que important i una proposta de reducció de plantilla deixa tot el sector comunicatiu públic en català que depèn del Govern espanyol en el més gran dels interrogants.

El 23 de juny de 1983 s'inauguraven els estudis de TVE a Sant Cugat del Vallès. Deu anys després, a l'avinguda de l'Alcalde Barnils sense número, el futur està en dubte. El mateix dubte que plana sobre el número 1 del Passeig de Gràcia, als estudis de RNE a Barcelona. El motiu és evident: el passat 6 d'octubre, el consell d'administració de RTVE aprovava, a proposta del director general, Jordi Garcia Candau, una reestructuració de plantilla de 2.710 persones. Traduït al Principat, l'acord representa reduir el 33% de la plantilla de TVE i RNE. A Sant Cugat, 239 treballadors seran acomiadats i quedarà una plantilla de 662 treballadors. A RNE-Catalunya està previst que siguin suprimits més de la meitat dels llocs de treball, concretament 138, supressió que deixarà una plantilla de 108 treballadors. L'emissora de Barcelona serà la que tindrà, segons l'acord aprovat, una disminució més gran: passarà de

La intenció de RTVE de reduir dràsticament la seva plantilla deixa Ràdio-4 amb un futur més que incert i tanca, sembla que definitivament, la possibilitat que TVE-Catalunya esdevingui el motor d'un canal televisiu en català. L'agonia ja ha començat.

207 a 84 treballadors. Aquesta reducció de plantilla té, a més, una característica afegida: al Principat, és més elevada que als altres centres de RTVE de l'estat. Així, mentre que la disminució de plantilla és d'un 26,5% en el total de treballadors de l'ens, a RTVE-Catalunya és sis punts superior, del 32,86%. En ràdio, la disminució global de RNE és del 46,5%, mentre que a RNE-Catalunya se'n va deu punts més amunt, fins al 56,09%. En el cas de la televisió, la diferència continua: la reducció estatal és d'un 18%, però a TVE-Catalunya la disminució de plantilla és del 26%.

Tocar fons. La proposta aprovada pel consell d'administració de l'ens es produïa després d'un any econòmicament desastrós per a RTVE. Al mes de juny d'enguany, oficialment s'anunciaven unes pèrdues de 50.115 milions, que cobrien ja en el primer semestre la previsió de pèrdues prevista per tot l'any 93, que era de 50.335 milions, segons el càlcul del director general, Jordi Garcia Candau. RTVE ha tocat, fons i la reestructuració és inevitable. El pastís publicitari ja no és el que era, i comencen a sortir veus que demanen un debat sobre el que ha de ser una televisió pública.

Per situar l'atzucac actual no es pot oblidar l'evolució del mapa televisiu a l'estat. La primera causa de la situació actual la trobem a principis de l'any 80. El ministre d'Economia, en aquells moments el socialista Miguel Boyer, va suprimir la subvenció estatal a TVE sense que Calvino, llavors director general, hi digués res. El finançament de RTVE quedava exclusivament a mans de la publicitat. En principi no hi havia problema, perquè no hi havia competència. L'aparició progressiva de les televisions autonòmiques primer, i de les privades després, ha anat reduint el pastís publici-

Cerca de tí.
Ramon Miravittles entrevista Fernando Morán. El presentador ha saltat de Sant Cugat a TVE.

No me cortes.
Un exemple de programa produït des de TVE-Catalunya per a la programació estatal.

L'Informatiu.
Amb presentadors com Josep Abril, aquest programa ha aconseguit una bona audiència.

tari, cosa que significa menys diners al calaix d'un ens que no solament no va reduint costos sinó que els augmenta obligat per la competència. Si els números ja comencen a no quadrar, encara quadren menys quan el pastís publicitari es redueix, com en el cas actual, per culpa de la recessió econòmica. L'avorrat és quan el calaix esclata. El grup RTVE comença a tenir pèrdues l'any 1990, d'uns 15.000 milions de pessetes, tot i que es van cobrir amb beneficis d'anys anteriors. L'any 91 les pèrdues són de 10.000 milions, i l'any 92 salten fins a 46.000 milions. Aquestes pèrdues han provocat que l'ens públic de radiotelevisió tingui un endeutament total de 145.000 milions de pessetes.

En vista d'aquest panorama de pre-fallida, les veus que reclamen un finançament públic de la televisió augmenten, tant des de l'òrbita dels

Els estudis de TVE-Catalunya a Sant Cugat. Jordi Garcia Candau (dalt), director general de RTVE, ha vist que les pèrdues de TVE superaven les seves previsions.

treballadors i de la direcció com d'experts en televisió. Hi ha una unanimitat clara; la mesura Boyer-Calvino va ser mortal per a RTVE perquè no va preveure ni l'ampliació del mercat televisiu ni les possibles oscil·lacions de la publicitat. En aquest sentit, es recorda que TVE és l'única televisió pública europea que no rep un finançament públic, sigui via pressupost o via canon (impost sobre aparell). A tall d'exemple, en la BBC anglesa els fons públics i el canon representen un 98% dels seus ingressos, en la RAI un 50%, en la televisió danesa, un 97%. Sense anar tan lluny, les autonòmiques reben un ajut públic que va del 74% de TVG, al 56% de TVV o el 37% de TV3.

RTVE-Catalunya, a remolc. El centre de TVE de Sant Cugat i les delegacions de RNE-Catalunya i en concret Ràdio 4 han patit directament els problemes de la matriu central. Entre altres coses perquè RTVE, a més de no adaptar-se a la pluralitat de l'oferta televisiva, no s'ha adaptat tampoc a l'estructura autonòmica de l'estat i l'únic centre de decisió és la direcció general de Madrid, i els centres territorials només són responsables de la simple gestió de les directrius centrals. Aquest és un dels punts que assenyalava el comunicòleg Josep Gifreu com una de les causes de la crisi actual. Aquest especialista recorda, a més, que "Catalunya no té competències sobre RTVE". Per Gifreu cal un nou pacte "per definir el model de televisió estatal en situació mixta, privada-pública, però també central-autonòmica".

La història dels estudis de Sant Cugat és una

Tal cual.

El seu presentador, Àngel Casas, és un exemple de professional que va començar a Sant Cugat i després ha fet el salt a la programació estatal.

La vida es juego.

Un altre programa més d'èxit produït per Sant Cugat, amb Constantino Romero de presentador.

Enric Sopena. El director de TVE-Catalunya vol fer una televisió "viable i competitiva".

història de projectes frustrats i de dimissions. L'intent de crear un circuit català de televisió ha topat amb la competència de TV3, però també ha topat amb els entrebancs polítics o l'oblit de la direcció de Madrid. L'arribada dels socialistes al poder l'any 82 va representar en el primer moment un increment de la producció en català, que va passar de 58 hores mensuals a les 106 de l'any següent. L'època Pilar Miró, que substituï Calvino, va significar encara un avanç més: la possibilitat de la desconexió. No passà, però, d'un intent verbal. La programació en català, concentrada a TVE-2, va topat amb les fluctuacions horàries de les competicions esportives o les curses de braus.

És en aquell moment (1984) que es recupera la proposta del "canalet", un quart canal públic en català, fill d'una primera proposta de circuit català llençada el 23 de novembre de 1983 per 92 professionals de Sant Cugat. En aquell temps, van demanar autonomia financera i pressupostària, horaris de màxima audiència i més presència a la programació. Set mesos després, ja al 1984, decebuts per l'escàs ressò de la proposta, un nou document impulsat pels professionals de la casa demanava directament el quart canal. Cap resposta. Quatre anys més tard, el 1988, resorgeix la proposta. El PSC podria haver jugat a favor, però Miquel Roca s'anticipà i pactà amb José Barrionuevo un quart canal públic en català, però per la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Va ser el Canal 33. Altres fonts asseguren que Barrionuevo va exigir a Roca la fi de les emissions de TV3 al País Valencià. Fos com fos, l'acord va comportar la mort, abans de néixer, del "canalet". Enric Lloveras, director de Sant Cugat en aquells dies, n'anuncià l'ajornament sine die.

Amb Javier Solana com a director de l'ens estatal, i Enric Lloveras a Sant Cugat, TVE-Cata-

lunya es va convertint progressivament en un centre de producció de programació per Madrid, va disminuint la producció en català, i, doncs, s'allunya cada dia més de la graella de programació catalana de 45 hores a què s'havia arribat en els millors temps. La política de fer de la necessitat virtut s'instal·la als despatxos de Sant Cugat. Mentre hi ha demanda de Madrid, no hi ha problemes, però quan la demanda baixa, com ara, Sant Cugat es troba acorralat. El que era la seva especificitat, la producció en català, avui només se centra en informatius més o menys vacil·lants com *L'Informatiu* o *el Teledues*, que es fa a la una, i algun programa d'èxit, com *La Barberia*. Com recorda un treballador de la casa, "tot el que es fa a Barcelona es pot fer a Madrid".

La crisi es precipita. L'anunci de la retallada de plantilla no ha fet més que precipitar una crisi que s'anava cuinant des de fa anys. Els sindicats tenen, en el conflicte, postures diverses i, a més, dèbils, ja que la política sindical real, la fa el comitè general intercentres, amb majoria de CCOO. Els sindicats de Sant Cugat només poden influir en les seves respectives centrals. APLI i UGT reivindiquen el manteniment dels llocs de treball a Sant Cugat com a centre de producció televisiu, sense prioritzar l'idioma, mentre que CCOO introdueix en la seva petició, a més del manteniment dels llocs de treball, produir més en català, ja que consideren que aquest factor ajuda a la supervivència de Sant Cugat, perquè "no ho pot fer ningú més". Concretament i recuperant velles reivindicacions, CCOO demana una ampliació de la franja en català i horaris estables, en el marc d'un debat general sobre la televisió pública com a servei.

La direcció de Sant Cugat, al capdavant de la qual hi ha Enric Sopena, considera que les mesures adoptades pel consell d'administració serveixen en les circumstàncies presents, "per afrontar els reptes que té plantejats TVE en un marc audiovisual que ha canviat en els darrers anys". L'objectiu de les mesures, segons ha declarat a EL TEMPS el director de TVE-Catalunya, és "fer de TVE a Catalunya també una empresa viable i competitiva per tal que pugui continuar prestant el servei públic que té encomanat". La prioritat de la direcció de Sant Cugat és "consolidar-se tant com a centre de producció per a tot Espanya com d'oferta televisiva en català. Aquest fet ha estat una constant des de fa molts anys de Sant Cugat. La voluntat de TVE és de mantenir aquesta doble funció, que es bàsica i justifica "per se" l'existència del centre". Respecte a la producció en català, Sopena ha explicat que "les previsions són actualment de manteniment" i ha afegit que es pot parlar de "millora de l'oferta en català", i menciona com a exemple el pas de

L'Informatiu del vespre de La 2 a TVE-1, que "ha significat triplicar l'audiència d'aquest espai". Sopena també ha desmentit qualsevol intenció de suprimir el circuit català: "Com ha manifestat el director general de RTVE, Jordi Garcia Candau, la programació en català continuarà sent un dels eixos vertebradors de TVE-Catalunya. Afirmar el contrari o respon a ignorància o respon a altres interessos que més m'estimo ara de no qualificar".

La síndrome de tancament. A Sant Cugat, la síndrome de tancament no és predominant, però hi ha el consens més o menys estès, almenys entre els treballadors, que per ser una mica més que un petit centre territorial, cal impulsar la producció en català. On sí que hi ha la síndrome de tancament, és a Ràdio 4. Amb 84 persones i sense pressupost, expliquen els sindicats, no es pot fer Ràdio 4 i a més atendre els serveis de RNE-1 i 5. Josep Maria Adell, president del comitè d'empresa de RNE a Barcelona per CCOO assegura que la reducció de plantilla "no es pot tolerar" perquè significa "ofegar Ràdio 4, deixar-la morir traient-li l'oxigen". Josep Maria Balcells, director de RNE-Catalunya, nega la versió dels sindicats i assegura que la continuïtat de Ràdio 4 està garantida. Adell, però, ha afegit que el pla de reestructuració preveu, a més, la desaparició de departaments importants també des del punt de vista cultural -a més de la qüestió lingüística- com l'arxiu sonor.

Les solucions són difícils i les mobilitzacions semblen inevitables vistes les dues postures enfrontades. Candau ha anunciat que no presentarà el pla de futur fins al desembre, però de moment la setmana passada anul·lava una reunió prevista amb el comitè general intercentres per parlar amb els sindicats. Aquests acusen la direcció de no voler negociar el pla, sinó de negociar-ne només l'aplicació, fet que consideren inacceptable. La primera reivindicació és la retirada del pla i, llavors, els sindicats, amb menor o major entusiasme segons els casos, estan disposats a "redimensionar" l'empresa, però primer redefinint de nou els objectius, el model i el volum del que ha de ser una televisió pública. "No som la Seat, no fabriquem cotxes", diuen els sindicalistes, que recorden que un servei no ha de ser necessàriament rendible. En aquesta proposta global, els sindicalistes catalans, principalment els de CCOO, hi afegeixen l'exigència que un ens públic com RTVE ha de respectar la pluriculturalitat de l'estat i ha de mantenir, per tant, espais en català.

Intents de trobar solucions polítiques concretes per solucionar els casos de Ràdio 4 i Sant Cugat n'hi ha hagut diversos. En el primer cas, la Diputació de Barcelona estava in-

teressada a quedar-se l'emissora, però, segons Josep Maria Adell, les negociacions entre Garcia Candau i Manuel Royes, president de la Diputació, es van trencar fa un any. El motiu del trencament, explica Adell, van ser les diferències de criteri entre ambdós, ja que Candau volia que la Diputació subvencionés Ràdio-4, com si fos un espònsor, i en canvi Royes volia quedar-se-la. Des de llavors, no hi ha hagut més contactes.

Respecte a Sant Cugat, també segons fonts de CCOO, CiU o el Govern de la Generalitat de Catalunya estaria interessat en TVE-Catalunya. L'operació consistiria a privatitzar el Canal 33, i quedar-se la marca i la freqüència de TVE-2. Amb aquesta operació, el Govern català intentaria contrarestar el predomini televisiu en castellà, àmpliament majoritari amb

ARXIU

Exteriors dels estudis de Sant Cugat. Segons CCOO, la Generalitat de Catalunya estaria interessada a quedar-se la freqüència de TVE-2.

l'aparició de les privades. El que temen els sindicats és que la Generalitat es quedi amb la marca i la freqüència, però no amb la plantilla.

A un altre nivell, un grup de professionals vinculats a la televisió i experts de la comunicació vinculats tant a la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB com a la de la UPF de Barcelona, promouen un manifest públic sobre la crisi de RTVE a Catalunya. El text d'aquest manifest, al qual ha tingut accés EL TEMPS, fa una crida a les institucions i forces polítiques catalanes, "amb un sentit de país i sense partidismes", per "buscar una fórmula consensuada que faci possible l'ús de les instal·lacions i la continuïtat dels professionals de RTVE a Catalunya, al servei d'uns mitjans de comunicació públics i catalans". Els promotors també es comprometen a encestar un debat públic per definir sortides la crisi actual.

Pere Martí